

Handläggare
Eva Fagerhem
Telefon: 08-508 20 114**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2019-09-26

Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/710

Förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Kersti Tagesson
Avdelningschef

Sammanfattning

Mikroplast är ett utbrett problem och riskerar att skada både människa och natur. Stockholms stads nya handlingsplan mot spridning av mikroplast belyser mikroplastens källor och ger åtgärdsförslag för att hantera problemet.

De största mätbara utsläppen av mikroplaster kommer från bildäck, vägfärg och konstgräs/aktivitetsytor. Nedskräpningen är en stor källa som inte kan mätas. Handlingsplanen består av 50 åtgärder riktade till olika förvaltningar inom staden, bland annat bättre sophantering, minskad användning av engångsartiklar, rekommendationer för konstgräsplaner och annat.

Förvaltningen ställer sig positiv till att en kommunal handlingsplan mot spridning av mikroplaster tas fram. Förvaltningen ser också att handlingsplanen skulle kunna ha en punkt om ökad kunskap kring mikroplast bland Stockholm stads anställda.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fick i kommunfullmäktiges budget för 2018 i uppdrag att intensifiera arbetet med att undersöka vilka källor som lokalt orsakar spridning av mikroplaster och i samråd med berörda nämnder ta fram en handlingsplan för att minska

spridningen av mikroplaster. En referensgrupp med representanter från förvaltningar och bolag samt externa deltagare har därefter arbetat fram ett förslag till handlingsplan. Detta är stadens första handlingsplan för minskad spridning av mikroplast. Målgruppen för handlingsplanen och dess åtgärder är verksamheter inom stadens förvaltningar och bolag. Handlingsplanen innebär ett fokus på en av vår tids största utmaningar, mikroplast i hav, sjöar, vattendrag och på land som kan medföra stora risker för miljö, djurliv samt människa

Kopplingar till andra planer, program och projekt

Handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast svarar mot flertalet nationella miljömål. Dessutom kan planen ha positiva synergieffekter på flertalet mål inom staden, som till exempel stadens avfallsplan, klimatstrategin och målet om ett fossilfritt Stockholm till 2040 samt målet om ett giftfritt Stockholm.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning utveckling, lokal och stadsmiljö.

Ärendet

Mikroplast

Mikroplast är ett samlingsnamn för mycket små partiklar av plast, i storleken 1 mikrometer (μm) upp till 5 millimeter (mm)¹. De kan ha olika form som exempelvis korn, flagor eller fibrer. Partiklarnas ursprung varierar och kategoriseras ofta som primär eller sekundär mikroplast.

Primär mikroplast är avsiktligt skapade små plastartiklar som exempelvis plastpellets i plastindustrin eller skrubbmateriel i kosmetiska produkter, rengöringsmedel och läkemedel. Även granulat till allvådersplaner är primär mikroplast.

Sekundär mikroplast bildas när plast bryts ned, som vid nedskräpning, slitage av däck och vägmarkeringsfärg eller tvätt av syntetkläder. Förutom mekaniskt slitage är UV-strålning från solen en stor nedbrytare av plast.

Varför är mikroplaster ett problem

Den primära- och sekundära mikroplasten hamnar via så kallade spridningsvägar så småningom i naturen och marina miljöer. Spridningsvägarna är bland annat dagvatten, avloppssystem, vind och snöhantering. Djur förväxlar ibland mikroplaster med föda och äter det, i andra fall når mikroplaster levande varelser genom dricksvatten eller genom luften vi andas. Mikroplasterna når också

så småningom människor. Hälsoriskerna är svåra att analysera. Mikroplast kan brytas ner till ännu mindre storlek, så kallade nanopartiklar. Dessa har konstaterats kunna tränga genom biologiska barriärer på djur, hela vägen in i organ som hjärna och lungor.

Mikroplaster kan därmed innebära en risk för hälsa och miljö för både människor och djur. Enligt WWF får människor i sig i snitt fem gram mikroplast i veckan vilket motsvarar ungefär mängden plast i ett vanligt bankkort.

Vilka är de största källorna till mikroplaster?

Ett stort problem vad gäller frågan hur mycket mikroplast som tar sig ut i naturen är att det är svårt att kvantifiera alla källor. Sekundär mikroplast kommer från nedskräpning på allmän plats men det går inte att beräkna hur mycket det bidrar – bedömningen är att det är en stor källa för mikroplast.

Däckslitage är den största källan i Stockholm (ca 540 ton/år) följt av konstgräsplaner och aktivitetsytor (50 – 60 ton/år), vägfärg (15-30 ton/år) och tvätt av syntetfibrer från kläder (1- 96 ton/år).

Hur utredningens förslag berör Enskede- Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning

Handlingsplanen består av 50 åtgärder vars syfte är att minska källornas uppkomst eller hindra vidare spridning av redan uppkommen mikroplast. Varje åtgärd har en eller flera ansvariga förvaltningar. I detta tjänsteutlåtande begränsas redogörelsen av åtgärderna till de som berör stadsdelsförvaltningen. Samtliga åtgärder finns i handlingsplanen som bifogas tjänsteutlåtandet.

Punkt	Åtgärd	Genomförd	Ansvarig
2.2	Minska konsumtionen av skräpgenererande engångsprodukter i plast.	Kontinuerligt från 2020	Alla förvaltningar och bolag
2.4	Se över och investera i infrastruktur av papperskorgar.	Kontinuerligt från 2019	Trafikkontoret Stadsdelsförvaltningar
2.6	Genomföra informationsinsatser i skolor och förskolor, t.ex skräpplockningsaktiviteter.	Kontinuerligt från 2020	Utbildningsförvaltningen Trafikkontoret Stadsdels - förvaltningarna
2.6 a	Införa områdesstädning för sommarjobbade ungdomar.	Kontinuerligt från 2019	Trafikkontoret Stadsdels- förvaltningarna

2.8	Följa upp skräpplockning före gräsklippning,	2021	Stadsdelsförvaltningarna
2.9	Kravställa event i syfte att minska nedskräpning.	Kontinuerligt från 2020	Trafikkontoret, Sthlm Vatten och Avfall, Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningarna Kulturförvaltningen
4.1	Tillämpa <i>Rekommendationen för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi.</i>	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag
4.2	Bidra till utveckling av nya material.	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag
4.3	Ordna seminarier och genomföra kommunikationsinsatser om att minska mikroplastspridning från konstgräsplaner och andra ytor belagda med plast.	2020	Miljöförvaltningen Utbildningsförvaltningen och alla anläggande förvaltningar och bolag
4.5	Bevaka och utreda mikroplastspridning från konstgräsplaner och andra utomhusanläggningar för idrott och lek.	Kontinuerligt från 2019	Alla anläggande förvaltningar och bolag, med stöd av miljöförvaltningen
5.1	Ställa materialkrav vid upphandling av personalkläder och andra textilier som tvättas regelbundet för att minska spridning av mikroplast.	Kontinuerligt från 2023	Serviceförvaltningen, de bolag som upphandlar personalkläder och textilier som tvättas regelbundet, med stöd av miljöförvaltningen
5.3	Säkerställa att det finns filter som fångar upp mikroplast vid nyinköp av tvättmaskiner.	Kontinuerligt från 2024	Alla förvaltningar och bolag som köper in och använder tvättmaskiner
9.5	Utreda användandet av plastgranulat i stadens storköksdiskmaskiner.	2020	Miljöförvaltningen Stadsdelsförvaltningarna Utbildningsförvaltningen Äldreförvaltningen

			med stöd av Serviceförvaltningen och kategoriteamet för vitvaror
--	--	--	---

Tabell 1 Åtgärdsförslag från handlingsplanen som berör Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till att en kommunal handlingsplan mor spridning av mikroplaster tas fram. Problemen med mikroplaster måste uppmärksammas och hanteras. Det framtagna dokumentet kan på ett bra sätt komma att stödja stadens nämnder och bolag i arbetet med att minska spridningen av mikroplast i miljön. Förvaltningen bedömer att de åtgärder som stadsdelsförvaltningarna är ansvariga för är rimliga.

Handlingsplanen skulle också kunna ha en punkt om ökad kunskap kring mikroplast bland Stockholm stads anställda. Det kan behövas ett allmänt kunskapslyft i frågan. Med rätt kunskap kan anställda inom alla stadens förvaltningar fatta mer hållbara beslut i sitt arbete. En sådan åtgärd går också hand i hand med punkt 2.2.

Med bättre kunskap om substitut kan förvaltningarna inom Stockholms stad minska sin konsumtion av engångsartiklar av plast.

I åtgärd 4.1 görs en hänvisning till *Rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi*. Där skulle det kunna finnas en åtgärd som innebär att staden på sikt arbetar för att fullständigt fasa ut gummigranulat i takt med att alternativa lösningar tas fram. Men frågan är inte helt enkel. Med en tätare stad följer ett ökat tryck på stadens friytor, vilket medför att exempelvis naturgräs inte är möjligt att anlägga på välbesökta platser om det inte ställs ett ökat krav på utformning av utemiljöerna så att naturliga material kan hantera det ökade slitaget. Förvaltningen har initierat ett försök att anlägga kork på några av stadsdelsområdets utemiljöer för att minska användningen av gummi och konstgräs. Korken är ett naturmaterial och trots att man måste använda kemikalier för att binda materialet så är korkytan förnybar till 90 procent.

En grundläggande förutsättning för ett lyckat genomförande av handlingsplanen är att den är känd hos alla berörda förvaltningar och bolag. Förvaltningen ser därför positivt på att miljöförvaltningen ska lansera och informera om handlingsplanen, både digitalt och på traditionellt vis. Likaså att de ska erbjuda

nätverk och mötesplatser där handläggare från olika delar av staden kan utbyta erfarenheter.

Bilaga

Remissunderlag – Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2019-2024.